

Ecologische beoordeling Residence de Weerribben te Paaslo

A&W-rapport 1539

in opdracht van

GEMEENTE
Steenwijkerland

Ecologische beoordeling Residence de Weerribben te Paaslo

A&W rapport 1539

Foto Voorplaat

Plangebied vanuit noordelijke richting (foto A&W)

2010

Ecologische beoordeling Residence de Weerribben te Paaslo, A&W rapport 1539

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgevers

Gemeente Steenwijkerland

Postbus 162

8330 AD STEENWIJK

Uitvoerder

**Altenburg & Wymenga ecologisch
onderzoek BV**

Postbus 32

9269 ZR Feanwâlden

Telefoon

Fax

www.altwym.nl

Projectnummer
FE Kadiv 2010 #22

Projectleider

Status
Definitief

Autorisatie
Goedgekeurd

Paraaf

Datum
4 november 2010

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Situatieschets en plannen	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Inrichtingsplannen	3
3	Relevante natuurwaarden	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Beschermde soorten	7
4	Effectbepaling en beoordeling	11
4.1	Beschermde gebieden	11
4.2	Beschermde soorten	13
5	Conclusies	17
5.1	Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	17
5.2	Conclusies m.b.t. beschermde soorten	17
6	Literatuur	19

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

1 Inleiding

De directie van het Villapark De Weerribben te Paasloo is voornemens de accommodatie uit te breiden in de vorm van de 'Résidence' Weerribben. Het plan behelst uitbreiding van het huidige park aan de oostelijke zijde met enkele groepsaccommodaties met in totaal 148 bedden. Voor realisatie van dit project is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

In 2006 heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv in opdracht van de directie van het villapark een ecologische beoordeling uitgevoerd, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving. In 2009 is een actualisatie van deze beoordeling uitgevoerd en meegenomen in de bestemmingsplanwijziging. Door de lange looptijd van het project is de 'houdbaarheidsdatum' van het veldwerk (uitgevoerd in 2005) verstreken. Het Ministerie van LNV vereist dat de gegevens waarop een ecologische beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet zijn gebaseerd, niet ouder zijn dan vijf jaar. Daarom is in september 2010 opnieuw een veldbezoek aan het plangebied gebracht en is opnieuw een ecologische beoordeling uitgevoerd.

Doel

Het onderzoek dat aan deze rapportage ten grondslag ligt, is een ecologische quickscan. Bij een quickscan worden, voor zover mogelijk, de (potentieel) aanwezige wettelijk beschermde natuurwaarden in en nabij het plangebied in kaart gebracht. Vervolgens wordt bepaald of de betreffende natuurwaarden negatieve effecten ondervinden van het inrichtingsplan en hoe het inrichtingsplan zich daardoor verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft de Natuurbeschermingswet, de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

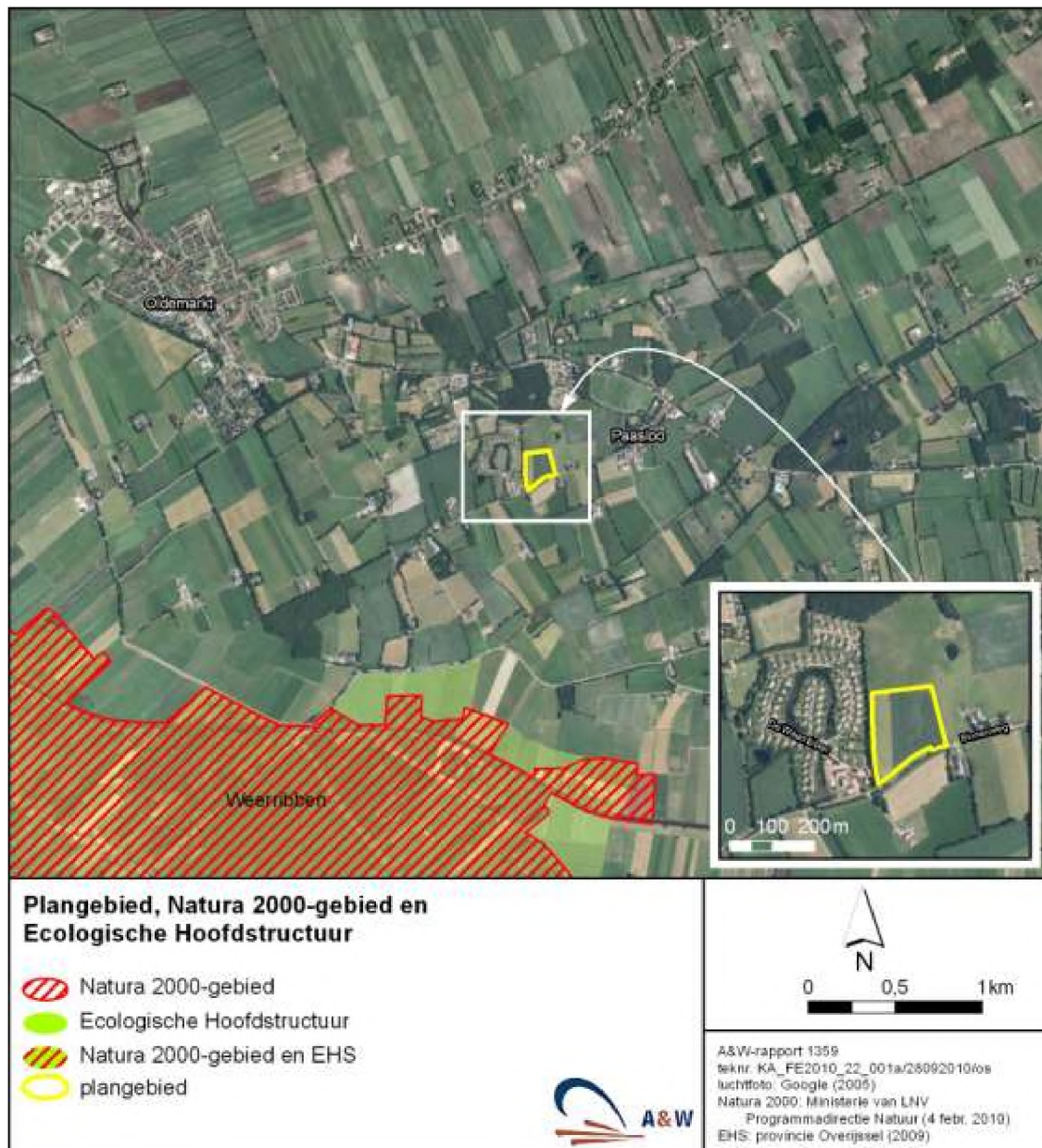
- Situatieschets en plannen: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de beoogde activiteiten voorafgaand en tijdens het inrichtingsplan (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt bepaald wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de ecologische wet- en regelgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de ecologische wet- en regelgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 16 september 2010 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. Voor een uitgebreidere beschrijving van de aanpak ten aanzien van hoofdstuk 3 wordt verwezen naar de paragrafen 1.2 en 2.3 in

bijlage 1. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Figuur 1-1 - Ligging van het plangebied en wettelijk beschermde gebieden in de omgeving

2 Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

Het huidige Villapark De Weerribben is een bungalowpark te Paasloo. Het villapark is gerealiseerd in 1997. In het park staan 80 bungalows, die geschikt zijn voor zes tot acht personen. Gezinnen met kinderen en senioren vormen de belangrijkste doelgroepen. Op basis van een gemiddelde bezetting van 4,5 personen per bungalow verblijven er gemiddeld 384 gasten. Het park is 'groen' aangekleed met vijvers en bosschages en wordt omzoomd door houtsingels. Het park is gelegen aan de zuidrand van de bebouwde kom, in een agrarisch landschap met door bebouwing, houtsingels min of meer besloten gelegen weide- en maïspcelen. Wat betreft verblijfsaccommodaties in de directe omgeving zijn de campings De Eikenhof en Krolsbergen binnen ca 500 m afstand gevestigd.

Situering en terreinkenmerken

Het plangebied grenst aan de oostelijke zijde van het huidige villapark en heeft een oppervlakte van ongeveer 2,9 ha. Het betreft hier twee percelen, een graanakker en graslandperceel. Langs de westkant van het plangebied, op de grens van het huidige villapark, is een houtsingel aanwezig met oudere en hoge eiken. De ondergroei wordt grotendeels bepaald door een ruige bramenvegetatie. Ten noorden en oosten van het graanperceel is een open houtsingel aanwezig met een aantal kleine bomen. Langs de zuidkant van het plangebied groeit een dichte haag met oa Beuk, Hazelaar en Gewone es.

Natuurgebieden zijn te vinden in de ruimere omgeving: in zuidelijke richting het natuurgebied de Weerribben (hemelsbreed op 1,5 km afstand), in oostelijke richting het bosgebied rond De Eese (hemelsbreed op 5 km afstand) en in westelijke richting de Rottige Meente (hemelsbreed op 6 km afstand).

2.2 Inrichtingsplannen

Bij de inrichtingsplannen is voorzien in de bouw van vier gebouwen met in totaal 148 bedden (figuur 2-1). De accommodatie is vooral gericht op recreatieve en zakelijke groepen. De landschappelijke inrichting is in de inrichtingsschets uitgewerkt en omvat de versterking van het kleinschalige landschap door de aanleg van een houtsingel rondom het in te richten terrein. De houtsingel, die de oostelijke begrenzing vormt van het huidige villapark, blijft gehandhaafd. Het terrein krijgt een afzonderlijke toegang tot de Binnenweg. In de huidige situatie wordt het plangebied door een houtsingel van deze weg gescheiden. Deze zal ter plekke van de toegang verdwijnen.

Verwacht wordt dat de bezettingsgraad van het nieuwe complex oploopt van 45% in het eerste exploitatiejaar tot 68% in het vijfde jaar. Dit betekent een verwachte groei van het gastenbestand van 67 tot 101 personen per nacht en van 24.455 tot 36.865 'gastnachten' per jaar.

Figuur 2-1 - Inrichtingsschets van de Residence Weerribben te Paaslo (bron: gemeente Steenwijkerland).

3 Relevante natuurwaarden

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader ingegaan op natuurwaarden die door hun aanwezigheid/nabijheid mogelijk beïnvloed kunnen worden tijdens de opbouw van en gedurende het inrichtingsplan.

3.1 Beschermde gebieden

Natura 2000-gebieden: Voortoets

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied (figuur 1-1). De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn de Weerribben, Rottige Meente & Brandemeer en De Wieden. Deze gebieden liggen op respectievelijk 1½, 6 km en 15 km afstand van het plangebied. De Natura 2000-gebieden zijn aangewezen voor een aantal habitattypen en habitatsoorten (tabel 3.1.) In het ontwerpbesluit Weerribben zijn 9 habitattypen, 9 habitatrichtlijnsoorten en 8 soorten broedvogels als soorten met instandhoudingsdoelen opgenomen. In het ontwerpbesluit Wieden zijn 8 habitattypen, 11 Habitatrichtlijnsoorten, 12 soorten broedvogels en 12 soorten niet-broedvogels opgenomen. In het ontwerpbesluit Rottige Meente & Brandemeer zijn 6 habitattypen, 6 habitatrichtlijnsoorten en 2 soorten broedvogels als complementaire instandhoudingsdoelen opgenomen.

Relevant in deze beoordeling zijn verstoringsgevoelige habitats en soorten. De relevante habitats en soorten zijn geselecteerd op basis van de uitwerking in het visitormanagementplan Weerribben-Wieden (Van der Hut et al. 2009). Verstoringgevoelige habitattypen en soorten met Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor De Weerribben, De Wieden en de Rottige Meente & Brandemeer kunnen onderverdeeld worden in drie groepen: waterplanten, moerasbroedvogels en niet broedende watervogels.

Voor de Weerribben is een herstelopgave neergelegd voor kranswieren, fonteinkruiden/Krabbescheer, Roerdomp en Purperreiger en Zwarte stern; voor de andere geselecteerde soorten geldt een behoudsdoelstelling. Voor De Wieden geldt eveneens een herstelopgave voor kranswieren, fonteinkruiden/Krabbescheer en een behoudsdoelstelling voor de geselecteerde vogelsoorten. Voor de Rottige Meente gelden geen herstelopgaven voor verstoringsgevoelige soorten.

Veel van de aangewezen natuurwaarden (alle habitattypen, broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten) komen niet voor in de directe omgeving van het plangebied en worden niet rechtstreeks beïnvloed door het inrichtingsplan. Relevant in deze beoordeling zijn verstoringsrisco's voor gevoelige habitats en soorten als gevolg van recreatieve activiteiten in de omgeving van het villapark.

Tabel 3-1 - Instandhoudingsdoelen voor verstoringsgevoelige habitats en soorten in De Weerribben, De Wieden en De Rottige Meente & Brandemeer. Opgenomen zijn habitattypen die kwetsbaar zijn voor recreatievaart en verstoringsgevoelige vogelsoorten. Habitatrichtlijnsoorten zijn hier niet opgenomen, maar als volgend voor de habitattypen beschouwd. Niet-broedvogels zijn alleen opgenomen, indien zij in september/oktober (als deel van het toeristisch seizoen) in noemenswaardige aantallen aanwezig zijn.

habitattype / soort	gebied	instandhoudingsdoel
<i>Kranswierwateren</i>	Weerribben	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
	Wieden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
		Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
<i>Fonteinkruis/Krabbescheerwateren</i>	Weerribben	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
	Wieden	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
		Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
<i>Roerdomp</i>	Weerribben	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor tenminste 10 paren
	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 30 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 7 paren
<i>Purperreiger</i>	Weerribben	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor tenminste 10 paren
	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 50 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 20 paren
<i>Bruine kiekendief</i>	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 20 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 150 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 120 paren
<i>Watersnip</i>	Weerribben	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 150 paren
	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 120 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 200 paren
<i>Zwarte stern</i>	Weerribben	Uitbreiding tot 40 paren
	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 200 paren
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor 200 paren
<i>Aalscholver</i>	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 110 individuen
	Fuut	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 110 individuen
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde van 1100
<i>Grauwe gans</i>	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 1100
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 150
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 500
<i>Smient</i>	Wieden	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 210
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 210
		Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met draagkracht voor een seizoensgemiddelde 430

Meervleermuis

De enige aangewezen soort van de Natura 2000-gebieden Weerribben en Rottige Meente & Brandemeer, waarmee mogelijk een relatie met landschappelijke veranderingen in het plangebied bestaat, is de Meervleermuis. In het dorp Paasloo bevindt zich een kolonie. Vanuit deze kolonie ondernemen de vleermuizen foerageervluchten naar en van De Weerribben, waarbij ze foeragerend langs oevers en houtsingels vliegen. Het is mogelijk dat ze daarbij de houtsingels in het plangebied gebruiken als trekroute.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De Provincie Overijssel heeft de provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld in het Streekplan Overijssel 2000+ (Provincie Overijssel 2005). Het plangebied behoort niet tot de Ecologische Hoofdstructuur. Wel ligt het plangebied nabij een natuurgebied in de EHS: de Weerribben.

Overige gebiedsbescherming

Behalve de hierboven beschreven wet- en regelgeving kunnen gebieden ook worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden via andere regelgeving, zoals het streekplan (bijvoorbeeld als aangewezen ganzenfoeragegebied). Het plangebied en de directe omgeving zijn niet beschermd door dergelijke overige vormen van gebiedsbescherming.

3.2 Beschermde soorten

Planten

Het plangebied bestaat uit twee percelen. De aangrenzende houtsingels langs het huidige villapark en de Binnenweg blijven nagenoeg intact en vormen de begrenzing met aanliggend gebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn de licht beschermde soorten Koningsvaren en Grasklokje aangetroffen. Tijdens het veldbezoek van 16 september zijn geen beschermde plantensoorten in het plangebied vastgesteld.

Ongewervelde diersoorten

In de omgeving van het plangebied is de aanwezigheid van drie zwaar beschermde libellensoorten bekend, namelijk de Groene Glazenmaker, de Bruine korenbout en de Noordse Winterjuffer (Van Maanen & Plantinga 2005, Wymenga et al. 2005, www.waarneming.nl). Uit verspreidingsgegevens van andere wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten blijkt, dat deze in de directe omgeving van het plangebied niet voorkomen (De Bruyne 2004, [REDACTED] 2004, Peeters et al. 2004, Timmermans et al. 2004, Bos et al. 2006, EIS et al. 2007, Bouwman et al. 2008).

De beschermde libellen zijn voor de reproductie gebonden aan open water, dat niet in het plangebied aanwezig is. Het plangebied is daarom niet van belang voor de voortplanting van beschermde libellen. De aanwezige houtsingels in het gebied kunnen voor deze soorten als foerageergebied dienen. De nabijgelegen Weerribben vormen een kerngebied voor de Noordse Winterjuffer. Deze soort trekt in het najaar naar de heideterreinen op de hogere zandgronden en overwintert als volwassen juffer in bossen of langs zongeëxponeerde bosschages met een uitgesproken kruid- en struiklaag. In het najaar van 2008, 2009 en 2010 is de Noordse winterjuffer in de directe nabijheid van het plangebied waargenomen (ondermeer in het villapark zelf; www.waarneming.nl). Het gaat hierbij om zwervende exemplaren die op weg zijn naar het overwinteringsgebied, bijvoorbeeld ten noorden van Paaslo. Tijdens het veldbezoek van 16 september 2010 zijn geen beschermde libellensoorten waargenomen in het plangebied.

Vrijwel alle in Nederland voorkomende wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten hebben zeer specifieke biotopen. Dergelijke biotopen zijn niet aanwezig in het plangebied. Het is daarom tevens onwaarschijnlijk dat er andere wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten in het plangebied voorkomen.

Amfibieën

In de ruime omgeving van het plangebied is het voorkomen van de licht beschermde Bruine Kikker, Kleine Watersalamander, Gewone Pad en Middelste Groene Kikker (www.ravon.nl) bekend. Andere beschermde amfibieën komen niet in de directe omgeving van het plangebied voor. De percelen en houtsingels in het plangebied kunnen onderdeel uitmaken van het leefgebied van de amfibieën.

Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn twee beschermde reptielensoorten waargenomen, namelijk de Levendbarende Hagedis (Van Maanen & Plantinga 2005) en de Ringslang (www.waarneming.nl). Het plangebied is door het huidige intensieve agrarische karakter en de ruige vegetatie in houtsingels niet aantrekkelijk voor reptielen. De aanwezigheid van beide reptielensoorten in het plangebied wordt onwaarschijnlijk geacht.

Vogels

De percelen in het plangebied en het aangrenzende weidegebied zijn door het besloten, kleinschalige karakter van geringe betekenis voor weidevogels. Grutto's komen er blijkens de digitale gruttokaart van Nederland (www.grutto.nl) niet voor. Voor weidevogels als Kievit en Scholekster is het gebied wel geschikt. Deze kunnen in het voorjaar op de maïsakkers, wanneer de begroeiing nog zeer kort is, tot broeden komen. In de aangrenzende houtsingels kunnen soorten van struweel en kleinschalig bos als Winterkoning, Heggenmus, [REDACTED], Zanglijster, Tjiftjaf, Tuinfluiter, Grasmus en Ekster tot broeden komen. Er zijn tijdens het veldbezoek van 16 september 2010 in het plangebied geen nesten van jaarrond beschermde soorten aangetroffen.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt sinds 26 augustus 2009, dat een ontheffing op basis van het wettelijke belang 'Ruimtelijke ontwikkeling' niet meer wordt verleend. Bij mogelijke conflicten met de Flora- en faunawet moeten daarom zoveel mogelijk maatregelen worden getroffen om negatieve effecten tegen te gaan. Om deze redenen wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Volgens de verspreidingsgegevens van vleermuizen (Limpens *et al.* 1997, Mostert & Van [REDACTED] (1989), Bode *et al.* (1999) en www.zoogdieratlas.nl) komen in de omgeving van het plangebied negen soorten vleermuizen voor: Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse Vleermuis en Gewone grootoorvleermuis, Baardvleermuis, Franjestaart, Meervleermuis en Watervleermuis.

Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder worden deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen hebben in Nederland hun verblijfplaatsen tijdens het zomerhalfjaar (de actieve periode) voornamelijk in gebouwen en bomen. De bomen in de houtsingels aan de zuidkant en noordkant van het plangebied zijn ongeschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen. De meeste bomen zijn te jong/te dun om geschikte holtes te bevatten. De houtsingel langs de westkant van het plangebied is potentieel wel geschikt. In deze bomen zijn tijdens het veldbezoek van 16 september 2010 geen geschikte holten aangetroffen en daarom valt de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied uit te sluiten.

Foerageergebied

Het plangebied en de directe omgeving daarvan zijn in principe geschikt als foerageergebied voor alle bovengenoemde vleermuissoorten. Watervleermuis, Meervleermuis en Rosse vleermuis jagen echter voornamelijk in waterrijke omgeving. De functie van het plangebied als foerageergebied is marginaal voor deze soorten.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren, zoals bomenrijen, sloten en huizenblokken. In het plangebied zijn houtsingels aan de westzijde en zuidkant geschikte structuren als vliegroute van vleermuizen. De houtsingels worden mogelijk gebruikt door Meervleermuizen die vanuit Paaslo richting de Weerribben vliegen.

Overige zoogdiersoorten

Volgens de verspreidingsgegevens van zoogdieren (Broekhuizen et al. 1992, www.zoogdieratlas.nl) zijn in de omgeving van het plangebied de volgende algemene, maar beschermde zoogdieren aangetroffen: Egel, Gewone Bosspitsmuis, Dwergspitsmuis, Huisspitsmuis, Mol, Vos, Wezel, Ree, Rosse Woelmuis, Woelrat, Veldmuis, Dwergmuis, Haas en Konijn. In de bredere omgeving komen de middelzwaar beschermde Steenmarter en Eekhoorn voor. Verder is de aanwezigheid van de zwaar beschermde Das in de omgeving van het plangebied bekend. Andere zwaar beschermde soorten zijn niet in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

4 Effectbepaling en beoordeling

Het inrichtingsplan heeft tot gevolg dat een gebied met een halfnatuurlijk karakter (akker, grasland) wordt omgezet in gebouwen, gazon, houtsingels en dat de verblijfcapaciteit wordt vergroot. Onderwerp van onderzoek is daarom of en in hoeverre habitatverlies voor soorten optreedt dan wel verstoringseffecten zich voordoen in het plangebied of omgeving. De relevante beschermde gebieden en soorten die mogelijk door deze factoren negatieve effecten kunnen ondervinden, worden hieronder besproken.

4.1 Beschermde gebieden

4.1.1 Natura 2000-gebieden: Voortoets

Gezien de relatief grote afstand en het landgebruik c.q. karakter van het tussenliggende gebied, hebben de beoogde plannen geen direct effect op de genoemde Natura 2000-gebieden als gevolg van herinrichting van het plangebied en het terreingebruik op de locatie. Van indirecte effecten zou sprake kunnen zijn, indien de aangewezen soorten vanuit de Natura 2000-gebieden gebruik maken van het plangebied of aangewezen soorten via het plangebied gebruik maken van de Natura 2000-gebieden of indien gasten vanuit het plangebied een hogere verstoringsdruk op de beschermde soorten veroorzaken.

Onder de aangewezen broedvogelsoorten bevinden zich twee broedvogelsoorten – Roerdomp en Purperreiger – die op grotere afstand van de broedplaatsen buiten de Natura 2000-gebieden voedsel kunnen zoeken. De maïspcelen en houtsingels van het plangebied vormen echter geen geschikt voedselgebied voor moerasvogels.

Effecten van recreatiedruk op Natura 2000-gebieden

De capaciteitsuitbreiding gaat uit van een toename met 101 gasten op de langere termijn. In verhouding tot het huidige park – met gemiddeld 384 gasten – betekent dit een toename van 26%. Rond De Weerribben bevindt zich een groot aantal accommodaties (bungalows, campings, hotels, bungalowparken, appartementen, jeugdherbergen) en jachthavens, waar gasten verblijven die de Weerribben kunnen bezoeken. Op basis van een overzicht van accommodaties rond De Weerribben in 2002 (Bureau voor Toerisme 2002) is de capaciteit van deze verblijfplaatsen in totaal ca 6.750 personen. De Résidence voegt hier met een capaciteit van 148 bedden ongeveer 2% aan toe. Het Nationaal Park De Weerribben trekt jaarlijks ongeveer 1 miljoen bezoekers, die per boot, fiets of wandelde het park doorkruisen (www.vakantiewijzer.nl). Indien al deze gasten van de Résidence de Weerribben zouden bezoeken, dan zou het bezoekersaantal in zeer beperkte mate groeien. Dit betekent dat de bijdrage aan de verstoringsdruk in Natura 2000-gebied nauwelijks meetbaar is. De bezoekersstroom in de Weerribben wordt bovendien gestuurd en gezoneerd via paden, vaarroutes en gesloten rustgebieden. Het aantal wandelaars in de Rottige Meente en Brandemeer is niet bekend. De ervaring in dit gebied is dat de ligging van de wandelpaden een goede zonering met zich meebrengt, zodat de kern van het gebied ongestoord blijft. Additionele verstoringseffecten van betekenis worden daarom niet verwacht. Dit geldt eveneens voor De Wieden. De afstand van het bungalowpark tot De Wieden is groter dan die tot De Weerribben, zodat een verhoging van de recreatiedruk hier geringer zal zijn dan die in De Weerribben.

Relevant in de beoordeling van deze extra recreatiedruk op broedvogels in De Weerribben en De Wieden is het recreatiezoneringsplan, dat is opgenomen in het visitormanagementplan. In het concept Natura

2000-beheerplan Weerribben-Wieden is vastgelegd dat in De Weerribben 250 ha rustgebied voor moerasbroedvogels gerealiseerd dient te worden. Uit een analyse van de huidige recreatiedruk en de verwachte toename als gevolg van de ontwikkeling van woonwijken en recreatieverblijven in de regio is geconcludeerd dat het instellen van deze rustzones waarborgt dat de Natura2000-instandhoudingsdoelen niet in gevaar komen binnen de eerste termijn van het beheerplan (tot 2012). Dit geldt ook voor recreatieve activiteiten, die vanuit de het villapark worden ondernomen. Indien na een evaluatie van het beheerplan in 2012 blijkt dat Natura2000-doelen onder druk komen te staan als gevolg van veranderingen in recreatiedruk, dan kan het recreatiezoneringsplan aangepast worden voor de nieuwe termijn van het beheerplan.

Het aantal wandelaars en fietsers in de Rottige Meente en Brandemeer is niet bekend. De ervaring in dit gebied is dat de ligging van de wandel- en fietspaden een goede zonering met zich meebrengt, zodat de kern van het gebied ongestoord blijft. Additionele verstoringseffecten van betekenis worden daarom niet verwacht.

Verstoringseffecten op niet broedende watervogels (ganzen), die in De Wieden 's nachts slapen en in de omgeving overdag op graslanden grazen, worden niet verwacht. Wandel- en fietsactiviteiten zullen in de herfst, en zeker in de wintermaanden, waarin de meeste ganzen aanwezig zijn, veel geringer zijn dan tijdens het toeristisch hoogseizoen. Rekening houdend met de zeer beperkte toename ten opzichte van het totaal aantal aanwezige recreanten is geen sprake van een meetbaar effect.

Meervleermuis

De Meervleermuis is als soort met instandhoudingsdoel opgenomen in de aanwijzingsbesluiten van De Weerribben en de Rottige Meente & Brandemeer. Voor deze soort geldt dat externe effecten mogelijk zijn. Meervleermuizen verblijven in kraamkolonies buiten het Natura2000-gebied en foerageren daarbinnen. In Paasloo bevindt zich een kolonie. Vanuit deze kolonie ondernemen de vleermuizen foerageervluchten naar en van De Weerribben, waarbij ze foeragerend langs oevers en houtsingels vliegen. Het is mogelijk dat ze daarbij het plangebied passeren en de houtsingels gebruiken als trekroute. Het inrichtingsplan voorziet in het behoud van het grootste deel van de houtsingels waardoor de mogelijke trekroute blijft bestaan.

Meervleermuizen zijn op de vliegroute gevoelig voor lichtverstoring (Kuijper *et al.* 2008). Wanneer de trekroute na de herinrichting wordt verlicht, wordt de vliegroute door lichtverstoring minder geschikt waardoor er een conflict met de Flora- en faunawet ontstaat ten aanzien van deze soort. Lichtverstoring kan eenvoudig worden vermeden door aangepaste verlichting aan te brengen, waarbij de lichtuitstraling naar de grond is gericht.

Beoordeling

Het inrichtingsplan leidt niet tot noemenswaardige negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden, mits lichtuitstraling langs de houtsingel langs de westkant van het plangebied wordt voorkomen. De geplande herinrichting van het plangebied stuit dan niet op bezwaren vanuit de Natuurbeschermingswet.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur

Gezien de aard van de herinrichting en de afstand tussen het plangebied en de omliggende PEHS-gebieden, worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden van de PEHS. De plannen stuiten daardoor niet op bezwaren vanuit de regelgeving omtrent de PEHS.

4.1.3 Overige gebiedsbescherming

In de omgeving van het plangebied liggen geen gebieden die op een andere wijze worden beschermd ten aanzien van natuurwaarden dan de hierboven beschreven regelgeving. De plannen stuiten daarom niet op bezwaren vanuit overige regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming met betrekking tot natuurwaarden.

4.2 Beschermden soorten

4.2.1 Planten

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aanwezig. De herinrichting veroorzaakt daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde planten.

4.2.2 Ongewervelde soorten

Het plangebied kan door de zwaar beschermde Groene glazenmaker, Bruine korenbout en Noordse winterjuffer gebruikt worden als foerageergebied. Het inrichtingsplan voorziet in de versterking van de huidige singelstructuur en het aanbrengen van een nieuwe singel rondom het in te richten deel van het plangebied. Hierdoor wordt het potentiële foerageergebied voor de beschermde libellensoorten vergroot. De inrichting van het plangebied heeft daarom geen negatieve effecten op de beschermde libellen.

Beoordeling

Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting van het plangebied geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde libellen.

4.2.3 Amfibieën

In het plangebied komen waarschijnlijk enkele licht beschermde amfibieënsoorten voor. Door de herinrichting gaat mogelijk een klein deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieën (tijdelijk) verloren. Voor de betreffende soorten is in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Beoordeling

Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting van het plangebied geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de amfibieën.

4.2.4 Vogels

Broedende vogels

Bij werkzaamheden moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is een afdoende optie. Eventueel kunnen de werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen worden gestart, zodat door die verstoring broedpogingen in het werkgebied en de directe omgeving achterwege blijven. Mochten er toch vogels tot broeden komen en verstoord worden door de werkzaamheden, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet. Maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Er zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen in het plangebied geconstateerd. Om deze redenen veroorzaakt de herinrichting van het plangebied geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels.

Beoordeling

De beoogde inrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen.

4.2.5 Vleermuizen

Foerageergebied

Het inrichtingsplan voorziet in de versterking en behoud van de huidige singelstructuur en het aanbrengen van een nieuwe singel rondom het in te richten deel van het plangebied. Hierdoor wordt het potentiële foerageergebied voor de vleermuizen vergroot. Van belang is dat lichtuitstraling naar de singels toe wordt beperkt.

Vliegroutes

In het plangebied zijn enkele lijnvormige landschapsstructuren aanwezig die mogelijk onderdeel zijn van vliegroutes van vleermuizen. Het inrichtingsplan voorziet in de versterking en behoud van de huidige singelstructuur en het aanbrengen van een nieuwe singel rondom het in te richten deel van het plangebied. Om deze reden komt de functionaliteit van het leefgebied van de betreffende vleermuissoorten wat betreft vliegroutes niet in gevaar. Van belang hierbij is dat lichtuitstraling naar de singels toe wordt beperkt.

Beoordeling

De beoogde inrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, mits de lichtverstoring van het foerageergebied en de mogelijke vliegroute wordt voorkomen.

4.2.6 Overige zoogdiersoorten**Steenmarter**

Mogelijk maakt het plangebied deel uit van het foerageergebied van de middelzwaar beschermde Steenmarter. Binnen het plangebied worden geen verblijfplaatsen van deze soort verwacht die door het inrichtingsplan kunnen worden verstoord. Er is echter voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig.

Eekhoorn

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van deze soort aangetroffen. Verder blijft het leefgebied van deze soort in het plangebied intact.

Das

Gezien de afstand tot de dichtstbijzijnde waarneemlocatie en het ruime aanbod aan foerageergebied in de omgeving is het niet waarschijnlijk dat de herinrichting negatief van invloed is op het voorkomen van dassen in de regio.

Licht beschermde zoogdieren

Voor de algemene soorten geldt dat bij de herinrichting leefgebied ter plaatse van de percelen verdwijnen, maar dat ook weer nieuw leefgebied in de vorm van een 'groene' inrichting (met voedselrijke gazons en tuinen en mogelijk mantel- en zoomvegetaties) gecreëerd worden. Daarom worden geen noemenswaardige negatieve effecten op de overige zoogdiersoorten verwacht; de gunstige staat van instandhouding komt in elk geval niet in gevaar. Voor de betreffende soorten is in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Bovendien geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Beoordeling

Het inrichtingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter, Eekhoorn, Das en de overige licht beschermde zoogdieren.

5 Conclusies

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk op een rij gezet en wordt aangegeven hoe het inrichtingsplan zich verhoudt tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1 Conclusies m.b.t. beschermde gebieden

Het inrichtingsplan veroorzaakt geen conflict met wet- en regelgeving ten aanzien van gebiedsbescherming met betrekking tot natuurwaarden (Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur en overige regelgeving), mits lichtverstoring langs de westkant van het plangebied wordt voorkomen.

5.2 Conclusies m.b.t. beschermde soorten

Planten

Het inrichtingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van planten.

Ongewervelde dieren

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van beschermde libellen.

Amfibieën

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de amfibieën.

Vogels

De beoogde inrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt voorkomen.

Vleermuizen

De beoogde inrichting van het plangebied veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, mits de lichtverstoring van het foerageergebied en de mogelijke vliegroute wordt voorkomen.

Overige zoogdieren

Het inrichtingsplan veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter, Eekhoorn, Das en de overige licht beschermde zoogdieren.

Overige soorten

Wettelijk beschermde soorten die in deze paragraaf niet worden genoemd, komen naar verwachting niet voor in het plangebied en/of ondervinden geen (noemenswaardige) negatieve effecten van het inrichtingsplan. Het inrichtingsplan veroorzaakt ten aanzien van de betreffende soorten geen conflicten met de Flora- en faunawet.

6 Literatuur

Bode, A.D. et al. 1999. De Zoogdieren van Overijssel: voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.

Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (eds.) 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red.)(RAVON) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2003. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.

Gelders Overijssels Bureau voor Toerisme 2002. VVV gids Overijssel 2002. Deventer.

Hut, R.M.G. van der, Ch. de Jonge, R. Berkers & L. Davids 2009. Visitormanagementplan Weerribben – Wieden. Optimalisatie en zonering van recreatie in Natura2000-gebied. A&W-rapport 1146. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden/ Stichting Kenniscentrum Recreatie, Den Haag
Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis

Limpens, H.J.G.A., K. Mostert & W. Bongers (eds.) 1997. Atlas van de Nederlandse Vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Manen, E. van & J. Plantinga 2005. Ecologische onderzoek Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 454 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

Ministerie van LNV 1986. Aanwijzingsbesluit Weerribben als Speciale Beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn. Den Haag.

Bijlage 1 Relevante wet- en regelgeving natuur

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (paragraaf 1) en soortbescherming (paragraaf 2).

1 GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet en Natura 2000

Natura 2000

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000-gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is van bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000 gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op dit moment is nog bij veel Natura 2000 gebieden sprake van een ontwerp-aanwijzingsbesluit. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000 gebieden zijn toegestaan. Voor een aantal Natura 2000 gebieden is het beheerplan gereed en is het ontwerp-besluit omgezet in een aanwijzingsbesluit.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000 gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000 gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000 gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000 gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000 gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000 gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000 gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven kilometer rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000-gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000-gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000 gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000 gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenaamde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen

alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

In een korte natuurtoets of quickscan is meestal de Voortoets opgenomen in de teksten over gebiedsbescherming. Een Verslechtings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van een quickscan.

1.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. De provincies zijn verantwoordelijk voor een invulling van de EHS is een provinciale EHS. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan de provincie de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dienen compenserende dan wel mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd (ministerie van LNV 2003).

Op provinciaal niveau kan regelgeving zijn ontwikkeld om in weidegebieden mogelijkheden te creëren voor een extra bescherming van foeragerende watervogels tijdens de winter en weidevogels. Zo kunnen gebieden zijn aangewezen als ganzenfoerageergebied en/of weidevogelgebied. De bescherming van de overige natuurgebieden is veelal geregeld in bestemmingsplannen die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

- 1 Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.
- 2 Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.
- 3 Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn.
- 4 Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1.

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, Bruine kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2.

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er

moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrichtlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtensoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

3. ECOLOGISCHE BEOORDELING

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio en/of beschermde soorten.

Gebiedsbescherming

Ten aanzien van gebiedsbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
- 2 Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden?
- 3 Zijn die gevolgen te voorkomen?
- 4 Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

Er wordt gebruik gemaakt van websites van LNV en de provincie om te bepalen waar de grenzen liggen van beschermde gebieden. Op de website van LNV zijn de gegevens beschikbaar van alle Natura 2000 gebieden, zoals het (ontwerp)aanwijzingsbesluit met de instandhoudingsdoelen en begrenzing.

Soortbescherming

Ten aanzien van soortbescherming komen de volgende vragen aan de orde:

- 1 Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
- 2 Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
- 3 Zijn er vanuit de wet- en regelgeving bezwaren tegen de plannen?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is vaak ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet zijn beschermd,

soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijst en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

Voor de ecologische beoordeling wordt per soortgroep gebruik gemaakt van de meest recente informatiebronnen over de verspreiding van soorten in Nederland. Er wordt in een aantal overzichtswerken en op betrouwbare websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in (de ruime omgeving van) het betreffende plangebied voorkomen.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten (die in de omgeving kunnen voorkomen) de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn. Het veldonderzoek is tevens van belang om een inschatting te kunnen maken van effecten die samenhangen met de beoogde activiteiten tijdens en na voltooiing van de werkzaamheden.

Effecten en beoordeling

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering). Het gaat in alle gevallen om effecten die een verstoring veroorzaken van de (beschermde) soorten en van de functionaliteit van hun leefgebied.

De beoordeling vindt plaats aan de hand van de natuurwetgeving (Natuurbeschermingswet, Flora- en faunawet en Wet Ruimtelijke Ordening (i.c. Ecologische Hoofdstructuur). Bovendien kan een beoordeling nodig zijn ten aanzien van provinciale regelgeving, zoals betreffende ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied. Het kan nodig zijn dat de initiatiefnemer contact opneemt met de provincie wanneer effecten op kunnen treden ten aanzien van ganzenfoerageergebied en weidevogels. Indien negatieve effecten kunnen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied of een Beschermd Natuurmonument, kan het nodig zijn om een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet aan te vragen.

Wanneer verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kunnen worden overtreden, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen in de plannen te worden opgenomen. Wanneer door dergelijke maatregelen de functionaliteit van het leefgebied gegarandeerd is, is er geen ontheffing nodig (paragraaf 2.1).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon
Fax

www.altwym.nl